

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Економіко-правовий факультет

А. В. ЛЕВЕНЕЦЬ

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ

*Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни
для здобувачів денної (вечірньої) форми навчання спеціальності 081 «Право»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти*

Одеса
2021

Рекомендовано до друку:

Вченою Радою економіко-правового факультету,
(протокол № 2 від «06» вересня 2021 р.)

Рецензенти:

Чуваков О.А., д.ю.н., професор, зав. кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики.

Донченко О.І., к.ю.н., доцент, доцент кафедри загально правових дисциплін та міжнародного права.

Левенець А. В.

Міжнародні стандарти прав людини: методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни / А. В. Левенець / Одеській національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2021. 52 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Тематичний план навчальної дисципліни.....	6
2. Зміст лекцій, плани семінарських і практичних занять, завдання для самостійної роботи, методичні вказівки до вивчення питань та список рекомендованих джерел.....	7
5. Контрольні питання з навчальної дисципліни.....	43
6. Список рекомендованих джерел до вивчення навчальної дисципліни....	45

ВСТУП

Права людини є універсальною цінністю в сучасному глобалізованому світі, найголовнішим критерієм розвитку демократичної правової держави. Права людини як філософська, соціальна чи правова проблема завжди знаходилась у центрі наукових пошуків, привертала увагу відомих мислителів минулого. Історія розвитку прав людини є насиченою та такою ж давньою, як сама людина, проте переламним етапом в цій історії стає період другої половини XX століття, коли права людини перестають бути внутрішньодержавною проблемою, а перетворюються на одну з центральних міжнародно-правових проблем. Саме жахливі наслідки двох світових війн та результати тоталітарних режимів засвідчили необхідність виведення прав людини на міжнародний рівень задля спільної боротьби світової спільноти щодо їх забезпечення, реалізації та захисту на будь-якій території та незалежно від будь-яких суб'єктивних чинників (раси, релігії, кольору шкіри та ін.). Результатом цієї боротьби стали численні міжнародні договори у галузі прав людини, положення яких сформували категорію міжнародних стандартів прав людини, що виступають орієнтиром для національних законодавств у відповідній сфері.

Вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти прав людини» **має за мету** засвоєння здобувачами положень про поняття та сучасний стан розвитку міжнародних стандартів прав людини, вміння визначати їх основні види та групи, а також формування необхідних практичних навичок, які дозволять реалізувати забезпечення міжнародних стандартів прав людини і громадянина в правовій системі України, оволодіння методологією аналізу практики такого застосування. Питання прав і свобод людини і громадянина на сьогодні є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод особи, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Міжнародне співтовариство приділяє значну увагу

розвиткові та забезпеченню прав людини. Демократизації процесу, пов'язаного з проголошенням і захистом прав людини, значною мірою сприяло прийняття низки міжнародних документів в галузі прав людини, що становлять розгалужену систему відповідних міжнародних стандартів.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- здійснювати аналіз міжнародно-правових актів універсального та регіонального характеру в аспекті відображення у них стандартів прав людини;
- визначати ступінь імплементації міжнародно-правових стандартів у галузі захисту прав людини в національне законодавство України;
- розуміти принципи закордонного досвіду створення механізму практичної реалізації прав людини;
- аналізувати правничий матеріал, використовуючи різні джерела в галузі міжнародно-правового захисту прав особи та користуватися правовою міжнародною термінологією у сфері захисту прав людини;
- визначати особливості міжнародних стандартів окремих груп та категорій осіб, розуміти механізм їх реалізації.

За результатами вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

Знати: види та особливості окремих груп міжнародних стандартів прав людини, їх історію виникнення та розвитку, сучасний стан міжнародно-правового регулювання новітніх прав людини, процеси імплементації міжнародних стандартів прав людини у національну правову систему.

Вміти: виокремлювати різні групи та види міжнародних стандартів прав людини, аналізувати тенденції їх становлення та розвитку на універсальному (світовому) та регіональних рівнях, розуміти міжнародні механізми захисту різних видів прав людини, порівнювати стан забезпечення та захисту основних прав людини на міжнародному та національному рівнях, досліджувати рівень сприйняття та імплементації міжнародних стандартів прав людини у національне законодавство України.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ»

№	НАЗВИ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ І ТЕМ	Види занять, години (денна/вечірня форма навчання)			
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародних стандартів прав людини.					
		усього	л	п	срс
Тема 1. Права людини в міжнародному праві. Поняття та види міжнародних стандартів прав людини.		14	2	2	10
Тема 2. Основні міжнародні документи в галузі прав людини.		14	2	2	10
Тема 3. Міжнародні організаційно-правові механізми забезпечення та захисту прав людини .		16	4	2	10
Всього за змістовим модулем №1		44	8	6	30
Змістовий модуль 2. Міжнародні стандарти окремих прав людини.					
Тема 4. Міжнародні стандарти громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав.		14	2	2	10
Тема 5. Міжнародні стандарти прав жінок та дітей. Міжнародний захист прав осіб з інвалідністю.		14	2	2	10
Тема 6. Міжнародні стандарти прав біженців, апатридів та трудових мігрантів.		9	2	2	5
Тема 7. Міжнародні стандарти прав національних, етнічних та мовних меншин, а також корінних народів.		9	2	2	5
Усього за змістовим модулем №2		46	8	8	30
Усього за навчальною дисципліною		90	16	14	60

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ».

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародних стандартів прав людини.

Тема 1. Права людини в міжнародному праві. Сутність та види міжнародних стандартів прав людини.

Лекція.

Специфіка розвитку міжнародного права прав людини. Теорія «гуманітарної» інтервенції. Доктрина втручання у внутрішні справи інших держав з метою захисту прав і свобод людини. Соціальні причини виникнення інституту міжнародного захисту прав людини після Другої світової війни. Положення Статуту ООН про права людини і їх правове значення. Становлення принципу поваги прав людини у сучасному міжнародному публічному праві.

Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві. Поділ прав людини за галузями регулювання: елементарні (фізичні) права, громадянські права, політичні права, соціально-економічні і культурні права, принцип недискримінації. Поділ прав людини за часом виникнення: перше покоління (елементарні, громадянські, політичні права): друге покоління (соціально-економічні і культурні права): третє покоління (права народів), четверте покоління (біомедичні права, інтернет-права). Поділ прав людини за суб'єктом: індивідуальні (права людини) і колективні (права народів). Позитивні і негативні права.

Поняття та сутність міжнародних стандартів прав людини. Механізм утворення міжнародних стандартів прав людини. Забезпечення міжнародних стандартів прав людини.

Семінарське заняття.

Розгляд теоретичних питань:

1. Сутність міжнародного права прав людини: виникнення та розвиток.
2. Теорія «гуманітарної» інтервенції. Доктрина втручання у внутрішні справи інших держав з метою захисту прав і свобод людини.
3. Становлення принципу поваги прав людини у сучасному міжнародному публічному праві.
4. Поняття та види міжнародних стандартів прав людини.

Практичне завдання:

Підготуйте доповідь на тему «Значення та роль Загальної декларації прав людини 1948 року для розвитку міжнародного права прав людини» (обсягом до 3 сторінок).

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте доктринальні підходи щодо еволюції розвитку теорії прав людини в Україні та в світі.
2. Визначте інституційний механізм міжнародного захисту прав людини, передбачений Статутом ООН.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Вивчення питань теми слід розпочати з визначення сутності міжнародного права прав людини як особливої галузі міжнародного права, а також окреслення поняття та видів міжнародних стандартів прав людини, стану та рівня їх нормативного регулювання та реалізації.

Перш за все розгляд окреслених питань здобувачі мають розпочати із визначення категорії «права людини», під якими розуміються гарантовані демократичним суспільством можливості для кожного індивідуум на гідній рівень життя, ефективну соціальну систему охорони від свавілля держави у відповідності з встановленими міжнародними та національними стандартами і процедурами.

Права людини попри довгу історію свого існування далеко не одразу стали об'єктом правового регулювання міжнародного права. Фактично

численні зусилля людства щодо їх міжнародно-правової регламентації почали отримувати перші результати лише під кінець 19 століття і лише у 20, після другої світової війни отримали значний зріст. В питанні історії становлення міжнародного права прав людини здобувачі мають розуміти основні причини його розвитку, а також етапи та періодизацію відповідних процесів.

Щодо питання класифікації прав людини, здобувачі мають особливу увагу приділити підставам такої класифікації, особливостям сучасних підходів до виділення видів новітніх прав людини, а також вміти співвідносити основні види прав людини на національному та міжнародному рівнях.

Рекомендовані джерела до вивчення теми:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626
3. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Нью-Йорк, 18 грудня 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
4. Конвенція о правах ребенка , принята резолюцией ГА 44/25 от 20 ноября 1989 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
5. Конвенция о статусе апатридов от 28.09.1954 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
6. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155
7. Международная конвенция о защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, принята резолюцией Генеральной Ассамблеи

45/158 от 18 декабря 1990 г. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203

8. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, принята резолюцией ГА 2106 (XX) от 21 декабря 1965 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
9. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. №1.
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. № 2.
11. Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принята резолюцией ГА 39/46 от 10 декабря 1984 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
12. Конвенция о правах инвалидов від 13 грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/ed20061213
13. Факультативный протокол к Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принят ГА 18 декабря 2002 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48
14. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086

Основна література:

1. Аракелян М.Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. О.: Фенік, 2019. 194 с.
2. Белоколот О., Яременко Б. Права людини у міжнародних відносинах у новій концепції зовнішньої політики України. Луцьк, 2016. 83 с.

3. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №8. С. 124-127.
4. Левенець А.В., Хріщева О. Г. Гуманітарна інтервенція як виняток з принципу невтручання у справи держави. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2019. Том 24. Випуск 1 (34). С. 32-40.
5. Міжнародні стандарти прав людини. Журналістика. / За заг. ред. В. Ю. Лутковської. Київ: Український інститут з прав людини, 2019. 145 с. URL: https://www.irf.ua/content/files/international_human_rights_standards._journalism.pdf
6. Права человека: международное право и национальное законодательство / под ред. проф. В.В. Филлипова. Вильнюс, 2011. 338 с.
7. Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права. *Підприємство, господарство і право*. 2017. №11. С. 252-254.
8. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник. Київ, 2018. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-1-Доктрина-та-практика-системи-захисту-прав-людини.pdf>
9. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / Сироїд Т. Л. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Юрид. ф-т, Каф. міжнар. і європ. права. Харків : Бровін О. В., 2018. 290 с.
10. Шамраєва В. М. Права людини у сучасних міжнародних відносинах: еволюція розвитку, проблеми та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. Випуск 30. С.174-184.

Тема 2. Основні міжнародні документи в галузі прав людини.

Лекція.

Загальна декларація прав людини 1948 р. Міжнародні пакти з прав людини, види та особливості застосування. Нормативний зміст міжнародних стандартів прав людини відповідно до Міжнародної Хартії прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. Легальні обмеження прав і свобод людини, передбачені у міжнародних стандартах.

Регіональні стандарти прав людини: Конвенція про захист прав і свобод 1950 р. і протоколи до неї; Американська конвенція про права людини 1969 р. та протоколи до неї; Африканська хартія прав людини і прав народів 1981 р.; Арабська хартія прав людини 2004 р., Конвенції СНД про права і основні свободи людини 1995 р.

Семінарське заняття.

Розгляд теоретичних питань

1. Загальна декларація прав людини 1948 р.
2. Міжнародні пакти з прав людини, види та особливості їх застосування.
3. Регіональні документи в галузі прав людини, особливості їх прийняття та дії.
4. Конвенція про захист прав і основоположних свобод 1950 р. і протоколи до неї.
5. Американська конвенція про права людини 1969 р. та протоколи до неї.

Практичне завдання:

1. У вигляді компаративного аналізу визначте основні відмінні риси функціонування та діяльності міжамериканської та європейської систем захисту прав людини.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат за однією із тем:

1. Африканська хартія прав людини і прав народів 1981 р.
2. Арабська хартія прав людини 2004 р.
3. Конвенції СНД про права і основні свободи людини 1995 р.

Завдання для самостійної роботи.

1. Міжнародне співробітництво держав у галузі прав людини.
2. Міжнародне товариство в рамках ООН.
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права схвалений, ООН 16 грудня 1966 р.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права схвалений, ООН 16 грудня 1966 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

В межах вивчення даної теми здобувачі мають розглянути основні міжнародні документи, якими врегульовано міжнародні стандарти прав людини, виявити функціональні та інституційні зв'язки між ними, а також порівняти положення універсальних та регіональних міжнародних документів в галузі прав людини між собою.

Слід зазначити, що становлення міжнародного права прав людини пов'язане з розробкою й ухваленням міжнародних актів універсального характеру, у яких права людини було систематизовано, а також із формуванням міжнародних організаційних механізмів захисту цих прав. У міжнародному праві така систематизація була здійснена з 1948 по 1966 роки в серії нормативних актів, неофіційно іменованих Міжнародною хартією прав людини, яку складають Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. У ці ж роки були створені найважливіші універсальні міжнародні механізми захисту прав людини. Міжнародна хартія прав людини є нормативно-правовою основою міжнародного права прав людини.

Загальна декларація прав людини ухвалена 10 грудня 1948 р. і досі залишається з багатьох поглядів документом унікальним. Це був перший міжнародний акт, у якому були викладені громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права людини. Вперше вони були викладені в міжнародному документі систематизовано, у вигляді каталогу, тобто як перелік прав і свобод. Декларація вперше проголосила необхідність єдиного для всіх розуміння прав людини. Уперше в міжнародному праві Декларація пов'язувала дотримання прав людини з рухом до демократії.

Розглядаючи особливості Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року, який виступає важливою частиною Міжнародного білю про права людини, здобувачі мають розуміти, що цей акт є одним із найбільш авторитетних міжнародно-правових договорів про права людини. Його текст може бути умовно розділений на дві частини: статті, у яких викладено зміст громадянських і політичних прав, і статті, що стосуються міжнародного контролю за дотриманням цих прав. Формулювання статей про права людини не залишають сумнівів у їхньому імперативному характері. Це є наслідком розуміння того, що з дотриманням саме громадянських і політичних прав пов'язані гарантії особистої свободи людини та рух суспільства до дійової демократії.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. був підписаний одночасно з Міжнародним пактом про громадянські та політичні права. Його юридичні особливості пов'язані з особливостями проголошених у ньому економічних, соціальних і культурних прав. Економічні, соціальні та культурні права є невід'ємними, як і громадянські та політичні права, і не менш важливими. Проте існують суттєві особливості в реалізації економічних, соціальних і культурних прав. Вони витратні, тобто обсяг їхньої реалізації залежить від економічного добробуту держави, а тому не може бути однаковим у різних країнах.

Вивчення питання щодо регіональних систем захисту прав людини здобувачі мають здійснювати у напрямку окреслення основних їх видів,

розуміння складових елементів цих систем, а також основних відмінностей їх одна від одної та від універсальної системи загалом.

Рекомендовані джерела до вивчення теми:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626
3. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Нью-Йорк, 18 декабля 1979 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
4. Конвенция о правах ребенка , принята резолюцией ГА 44/25 от 20 ноября 1989 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
5. Конвенция о статусе апатридов от 28.09.1954 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
6. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155
7. Международная конвенция о защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, принята резолюцией Генеральной Ассамблеи 45/158 от 18 декабря 1990 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203
8. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, принята резолюцией ГА 2106 (XX) от 21 декабря 1965 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
9. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. №1.
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. № 2.

11. Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принята резолюцией ГА 39/46 от 10 декабря 1984 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
12. Конвенция о правах инвалидов від 13 грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/ed20061213
13. Факультативный протокол к Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принят ГА 18 декабря 2002 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48
14. Факультативный протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086

Основна література:

1. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №8. С. 124-127.
2. Левенець А.В., Хріщева О. Г. Гуманітарна інтервенція як виняток з принципу невтручання у справи держави (в співавторстві). *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2019. Том 24. Випуск 1 (34). С. 32-40.
3. Левенець А. В. Особливості міжамериканської системи захисту прав людини. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та в світі. Треті юридичні читання: матеріали ювілейної всеукраїнської дистанц. конференції 10 квітня 2020 року) / За заг. ред. Л.О. Корчової, О.А. Чувакова. О.: Фенікс, 2020. С. 89-93.*
4. Міжнародні стандарти прав людини. Журналістика. / За заг. ред. В. Ю. Лутковської. Київ: Український інститут з прав людини, 2019.

- 145 с. URL: https://www.irf.ua/content/files/international_human_rights_standards_journalism.pdf
5. Права человека: международное право и национальное законодательство / под ред. проф. В.В. Филлипова. Вильнюс, 2011. 338 с.
 6. Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права. *Підприємство, господарство і право*. 2017. №11. С. 252-254.
 7. Разметаєва Ю. С. Доктрина та праткика захисту прав людини: навчальний посібник. Київ, 2018. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-1-Доктрина-та-практика-системи-захисту-прав-людини.pdf>
 8. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / Сироїд Т. Л. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Юрид. ф-т, Каф. міжнар. і європ. права. Харків : Бровін О. В., 2018. 290 с.
 9. Новые основные международные договоры по правам человека / Управление Верховного комиссара ООН по правам человека. Нью-Йорк ; Женева: ООН, 2007. 86 с.
 10. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
 11. Права человека: междунар. правовые док. и практика их применения: в 4 т. / сост. Е. В. Кузнецова. Минск : Амалфея, 2009. Т. 1–4.

Тема 3. Міжнародні організаційно-правові механізми забезпечення та захисту прав людини.

Лекція.

Генеральна Асамблея ООН та Економічна і Соціальна Рада ООН у механізмі захисту прав людини. Механізми контролю Комісії з прав людини (1946 р. – 2006 р.) та її Підкомісії з питань заохочення і захисту прав людини. Рада ООН з прав людини, як допоміжний орган Генеральної Асамблеї ООН. Універсальний періодичний огляд. Процедура розгляду індивідуальних повідомлень відповідно до резолюції 1235 та резолюції 1503 ЕКОСОР. Діяльність Комісії ООН щодо статусу жінок. Повноваження Верховного комісара ООН з прав людини.

Повноваження спеціалізованих установ ООН у галузі захисту прав людини: ЮНІСЕФ, МОП, ЮНЕСКО.

Універсальна судова система захисту прав людини: Міжнародний Суд ООН, Міжнародний кримінальний суд

Семінарське заняття.

Розгляд теоретичних питань

1. Організація Об'єднаних Націй в системі захисту прав людини. Статут ООН.
2. Статутні та допоміжні органи ООН у сфері захисту прав людини, їх процедури.
3. Верховний комісар та інші посадові особи ООН з прав людини.
4. ЄСПЛ в системі міжнародного захисту прав людини: роль та значення для України.

Практичне завдання:

1. Проаналізуйте сучасний стан міждержавних скарг України проти Російської Федерації, поданих до міжнародних судів та надайте власне бачення щодо перспектив їх розгляду.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат за однією із тем:

1. Форми нагляду Комітету ООН з прав людини за виконанням державами своїх зобов'язань відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

2. Співробітництво Комітету ООН з прав людини з міжнародними неурядовими організаціями.
3. Повноваження спеціалізованих установ ООН з прав людини: ЮНІСЕФ, ЮНЕСКО, МОТ.

Завдання для самостійної роботи

1. Порядок діяльності Комітету ООН з прав людини.
2. Поняття та мета створення Комітету ООН з прав людини.
3. Переваги та недоліки системи міждержавних скарг і повідомлень як елементу механізму захисту прав особи.
4. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Розглядаючи питання даної теми, здобувачі мають розпочати із загального визначення системи міжнародних установ та інституцій, завданням яких є забезпечення та захист прав людини на міжнародному рівні. Також ними особлива увага має бути приділена статусу ООН як центральної організації в галузі міжнародного права прав людини, визначенню структури та повноважень його органів, що безпосередньо займаються відповідними функціями та окреслення найважливіших процедур, що закріплені за цими органами.

Вивчення окреслених питань здобувачі мають здійснювати з урахуванням того, що схематично всі правозахисні міжнародні організації можна розподілити на дві групи: універсальні та регіональні. Універсальні правозахисні механізми – це органи й організації, які поширюють свою діяльність на увесь світ, незалежно від державних і регіональних кордонів. Ці механізми тією чи іншою мірою пов'язані з основною міжнародною організацією світу – ООН. Це не випадково: по-перше, її членами є майже всі держави світу, по-друге, відповідно до Статуту ООН однією з основних цілей діяльності цієї організації є “утвердження віри в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості”.

Здобувачі мають розуміти систему універсальних органів в галузі прав людини, зокрема такі їх види, як постійні уставні органи, створення та діяльність яких передбачена самим Статутом ООН, договірні органи, які створювались пізніше в ході розробки та прийняття основних міжнародних договорів в галузі прав людини та спеціалізованих органів та установ, призначених здійснювати діяльність щодо захисту певних, часто найбільш вразливих груп людей (МОП, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та ін.). Окрім того, вони мають знати їх основні засади діяльності, особливості процедур, якими вони володіють задля забезпечення та захисту прав людини.

Рекомендовані джерела до вивчення теми:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626
3. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Нью-Йорк, 18 декабря 1979 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
4. Конвенция о правах ребенка , принята резолюцией ГА 44/25 от 20 ноября 1989 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
5. Конвенция о статусе апатридов от 28.09.1954 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
6. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155
7. Международная конвенция о защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, принята резолюцией Генеральной Ассамблеи 45/158 от 18 декабря 1990 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203

8. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, принята резолюцией ГА 2106 (XX) от 21 декабря 1965 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
9. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. №1.
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. № 2.
11. Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принята резолюцией ГА 39/46 от 10 декабря 1984 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
12. Конвенция о правах инвалидов від 13 грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/ed20061213
13. Факультативный протокол к Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принят ГА 18 декабря 2002 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48
14. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086

Основна література:

1. Дубчак Л. М. Міжнародна політика захисту прав людини в умовах глобалізації. *Право та державне управління*. 2019. №1 (34). Том2. С.45-51.
2. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
3. Міжнародні стандарти прав людини. Журналістика. / За заг. ред. В. Ю. Лутковської. Київ: Український інститут з прав людини, 2019.

145 с. URL: https://www.irf.ua/content/files/international_human_rights_standards_.journalism.pdf

4. Права человека: международное право и национальное законодательство / под ред. проф. В.В. Филлипова. Вильнюс, 2011. 338 с.
5. Размєтаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник. Київ, 2018. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-1-Доктрина-та-практика-системи-захисту-прав-людини.pdf>
6. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / Сироїд Т. Л. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Юрид. ф-т, Каф. міжнар. і європ. права. Харків : Бровін О. В., 2018. 290 с.
7. Степаненко К., Гудим І. Міжнародно-правові стандарти прав людини: конспект лекцій. Дніпро, 2019. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/l12.6.pdf>
8. Сироїд Т.Л., Фоміна І.О. Організаційно-правовий механізм захисту прав людини Європейського Союзу / Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. Volume 2. 304 p. (p. 129-144).
9. Шевченко А.Л. Стандарти професійної та етичної поведінки персоналу Міжнародного кримінального суду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». № 55, Том 2.* 2019. С. 163-166.
10. Сироїд Т.Л. Організаційно-правові основи діяльності ООН щодо освіти в галузі прав людини. *Вісник Харківського національного*

Змістовий модуль 2. Міжнародні стандарти окремих прав людини.

Тема 4. Міжнародні стандарти громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав.

Лекція.

Становлення та розвиток міжнародних стандартів прав першого (громадянських та політичних) та другого (економічних, соціальних та культурних) покоління. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Комісія (рада) з прав людини. Комітет з прав людини. Громадянські (особисті) права і свободи. Політичні права людини.

Міжнародно-правові стандарти соціально-економічних прав людини, їх захист. Міжнародно-правові стандарти культурних прав людини.

Семінарське заняття.

Розгляд теоретичних питань

1. Поняття та структура Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року.
2. Поняття та мета створення Комітету ООН з прав людини. Форми нагляду Комітету ООН з прав людини за виконанням державами своїх зобов'язань відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.
3. Міждержавні скарги і повідомлення в механізмі захисту прав особи.
4. Характеристика системи індивідуальних повідомлень відповідно Факультативного протоколу до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.
5. Структура та зміст Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 року.

6. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав: особливості запровадження та діяльності, функції та повноваження.

Практичне завдання:

1. Проаналізуйте практику розгляду індивідуальних скарг проти України Комітетом ООН з прав людини та надайте власні пропозиції щодо вдосконалення цього механізму.

Завдання для самостійної роботи

1. Форми нагляду Комітету ООН з прав людини за виконанням державами своїх зобов'язань відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.
2. Співробітництво Комітету ООН з прав людини з міжнародними неурядовими організаціями.
3. Повноваження спеціалізованих установ ООН з прав людини: ЮНІСЕФ, ЮНЕСКО, МОТ.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

У межах вивчення окреслених питань здобувачі мають звернути увагу на зміст та систему міжнародних стандартів окремих видів прав людини, а саме: особистих (громадянських), політичних, економічних, соціальних та культурних.

Так, в контексті дослідження міжнародних стандартів особистих або громадянських та політичних прав перш за все слід звернутись до положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року. Здобувачі мають дослідити структуру цього документу, визначити систему основних особистих (громадянських) та політичних прав, які містяться в ньому, виявити позитивні та негативні зобов'язання держав щодо захисту відповідних прав. Слід зазначити, що вказаний міжнародний договір складається з преамбули та 53 статей, об'єднаних у 6 частинах, і проголошує широкий перелік основних прав і свобод, які повинні надаватися кожною державою всім особам, що перебувають у межах її території та під її юрисдикцією без будь-якої різниці щодо раси, кольору шкіри, статі, мови,

релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншої обставини (п. 1. ст. 2). З цією метою учасники цього Пакту взяли на себе зобов'язання вжити законодавчі або інші заходи відповідно до своїх конституційних процедур, які можуть виявитися необхідними для здійснення прав, визнаних у цьому Пакті (п. 2. ст. 2). «Всі люди, - підкреслюється в Пакті, - є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону» (ст. 23). Окремою статтею в документі визнається право осіб, які належать до етнічних, релігійних і мовних меншостей, «користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою» (ст. 27).

Щодо переліку конкретних прав, встановлених Пактом, до таких належать: право на життя (ст. 6); заборона катування чи жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, неприпустимість без вільної згоди людини піддання її медичним чи науковим дослідям (ст. 7); заборона рабства і работоргівлі в усіх їх видах та примусової праці (ст. 8); право кожного на свободу та особисту недоторканність (ст. 9); право осіб, позбавлених волі, на гуманне поводження і поважання гідності (ст. 10); право на вільне пересування і свобода вибору місця проживання (ст. 12); рівність всіх осіб перед судами і трибуналами (ст. 14); право кожної людини, де б вона не перебувала, на визнання її правосуб'єктності (ст. 16); невтручання в особисте та сімейне життя людини, недоторканність її житла, таємниці кореспонденції (ст. 17); право на свободу думки, совісті і релігії (ст. 18); право на мирні збори (ст. 22) та ін. Серед політичних прав Пакт проголошує право кожного громадянина без будь-якої дискримінації брати участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і через своїх вільно обраних представників, голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні і забезпечують свободу волевиявлення виборців;

допускатися в своїй країні на загальних умовах рівності до державної служби (ст. 25).

Відповідно до Пакту про громадянські і політичні права, закріплені в ньому певні фундаментальні права і свободи мають дотримуватися у будь-якій ситуації, навіть в умовах збройних конфліктів. Так, згідно з п. 1 ст. 4 цього документа «під час надзвичайного становище в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою і про наявність якого офіційно оголошується, держави-учасниці цього Пакту можуть вжити заходів на відступ від своїх зобов'язань за цим Пактом лише настільки, наскільки це диктується гостротою становища, за умови, що такі заходи не є сумісними з їх іншими зобов'язаннями за міжнародним правом і не тягнуть за собою дискримінації виключно на основі раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи соціального походження».

Також з метою вивчення питань теми щодо сутності міжнародних стандартів економічних, соціальних та культурних прав, здобувачі мають звернутись до положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 року, проаналізувати його структуру, зміст та особливості реалізації державами-учасницями.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права складається з преамбули і 31 статті, які поділені на 5 частин. У преамбулі відзначається, що права, проголошені в пакті, впливають з властивої людській особі гідності, а ідеал людської особи, вільної від страху та нужди, можна здійснити лише за наявності таких умов, за яких кожен може користуватися своїми економічними, соціальними і культурними правами. Конкретний їх перелік розпочинається з проголошення права на працю (ст. 6), права кожного на справедливі і сприятливі умови праці (ст. 7), право на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування (ст. 9), право кожного на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї (ст. 11), право кожної людини на освіту (ст. 13), право на участь у культурному житті, користування результатами наукового прогресу (ст. 15).

Згідно зі ст. 2 Пакту, держави, які приєдналися до нього, зобов'язувалися в індивідуальному порядку і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема в економічній і технічній галузях, вжити в максимальних межах наявних ресурсів заходи щодо забезпечення поступового здійснення визначених у цьому документі прав усіма належними способами, включаючи, зокрема, ухвалення законодавчих актів. Держави також брали на себе зобов'язання гарантувати, що права, проголошені в Пакті, здійснюватимуться без будь-якої дискримінації щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи інших обставин.

Рекомендовані джерела до вивчення теми:

Нормативно-правові акти:

1. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2002. №1.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2002. № 2.

Основна література:

1. Аракелян М.Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. О.: Фенік, 2019. 194 с.
2. Бєлоколос О., Яременко Б. Права людини у міжнародних відносинах у новій концепції зовнішньої політики України. Луцьк, 2016. 83 с.
3. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с. URL: [МПСПЛ_навч. посібник_05.06.19.pdf \(dduvs.in.ua\)](https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/06/МПСПЛ_навч._посібник_05.06.19.pdf)
4. Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права. *Підприємство, господарство і право*. 2017. №11. С. 252-254.

5. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / Сироїд Т. Л. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Юрид. ф-т, Каф. міжнар. і європ. права. Харків : Бровін О. В., 2018. 290 с.

Тема 5. Міжнародні стандарти прав жінок та дітей. Міжнародний захист прав осіб з інвалідністю.

Лекція.

Міжнародно-правовий захист жінок. Конвенція про політичні права жінок. Конвенція про громадянство заміжньої жінки. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

Міжнародно-правовий захист дітей. Становлення міжнародного права прав дитини. Конвенція про права дитини 1989 р.

Європейські правові стандарти та правові механізми у сфері захисту дітей. Захист прав дитини міжнародним гуманітарним правом. Міжнародний захист прав дітей в умовах збройного конфлікту.

Поняття «інвалідності». Еволюція суспільних поглядів на питання «інвалідності». Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю. Конвенція ООН про права інвалідів. Проблеми «інвалідності» в Україні. «Інвалідність» та дискримінація. Механізми захисту прав людини з інвалідністю: принципи, документи, процедури. Окремі стандарти прав осіб з інвалідністю. Роль різних суб'єктів суспільства у захисті прав людей з інвалідністю. Аналіз понять «соціальна інклюзія», «соціальна інтеграція», «соціальна ізоляція». Соціальна інклюзія - необхідний принцип формування соціальної політики, забезпечення рівних прав і можливостей для всіх людей. Інклюзія і освіта. Комплексний підхід до формування соціальної політики відносно осіб з інвалідністю.

Семінарське заняття .

Розгляд теоретичних питань

1. Міжнародно-правовий захист жінок. Конвенція про політичні права жінок.
2. Міжнародно-правовий захист дітей. Становлення міжнародного права прав дитини.
3. Права людини з інвалідністю: поняття, сутність, види.
4. Механізми захисту прав людини з інвалідністю: принципи, документи, процедури.
5. Національна система захисту прав людини з інвалідністю в Україні.

Практичне завдання:

1. Підготуйте доповідь у вигляді короткого роздуму на тему «Міжнародний захист прав дітей в умовах збройного конфлікту».

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат за однією із тем:

1. Законодавчо-нормативне забезпечення «доступності» для осіб з інвалідністю в Україні.
2. Засоби технічного забезпечення індивідуальної мобільності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Завдання для самостійної роботи

1. Законодавче закріплення механізму захисту прав жінок на міжнародному рівні.
2. Міжнародно-правове співробітництво із захисту прав людини та його вплив на становлення й розвиток інституту міжнародного захисту прав жінок
3. Соціальна політика в сфері освіти людей (дітей) з інвалідністю.
4. Історія руху людей з інвалідністю за свої права: міжнародний та український досвід.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

В межах вивчення окреслених питань здобувачі мають звернути увагу на сутність міжнародної системи захисту прав жінок, найголовнішими джерелами якої є Конвенція про політичні права жінок (Нью-Йорк, 31

березня 1953), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенція Міжнародної організації праці № 156 про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок (Женева, 3 червня 1981), Конвенція Міжнародної організації праці № 100 про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю рівної цінності (Женева, 6 червня 1951) та ін.

Одним з найважливіших міжнародно-правових актів у галузі прав жінок є Конвенція про політичні права жінок. Відповідно до неї, жінкам належить право голосувати на всіх виборах на рівних з чоловіками умовах, без будь-якої дискримінації. Вони можуть обиратися на рівних з чоловіками умовах, без будь-якої дискримінації, в усі встановлені національним законом установи, які потребують публічних виборів. Жінкам належить, на рівних з чоловіками умовах, без будь-якої дискримінації, право обіймати посади на суспільно-державній службі і виконувати всі суспільно-державні функції, встановлені національним законом.

Здобувачі мають знати не лише зміст вказаних міжнародних договорів в галузі прав жінок, але й розуміти інституційну складову механізму захисту їх прав, знати основні процедури та механізми органів, покликаних забезпечити захист прав жінок на міжнародному рівні.

В межах вивчення питань щодо міжнародного захисту прав дітей здобувачам слід зупинитись на питаннях міжнародно-правової регламентації відповідного статусу, основою якого є Загальна декларація прав людини 1948 р., у якій зазначено, що користування основними правами людини не залежить від віку, акцентовано увагу на необхідності особливого захисту материнства та дитинства (ст. 25) та вперше сформульовані основні вимоги одержання освіти (ст. 26). У цей же час у конвенціях МОП були розпочаті міжнародні зусилля щодо обмеження експлуатації дитячої праці. Одним із найважливіших міжнародно-правових актів щодо захисту прав дитини є ухвалена в 1989 р. Конвенція про права дитини, у якій сформульовані основні уявлення сучасного людства про місце дітей у суспільстві. З метою “розгляду прогресу, досягнутого державами-учасницями щодо виконання

зобов'язань, взятих згідно з цією Конвенцією», відповідно до ст. 43 засновано Комітет із прав дитини.

Таким чином, здобувачі мають розуміти сутність та зміст відповідної конвенції, структуру та особливості діяльності Комітету з прав дитини, процедури та механізми його діяльності.

Також окрему увагу здобувачі мають приділити аналізу основних положень міжнародного права щодо визначення міжнародних стандартів прав осіб з інвалідністю, а також становлення системи їх забезпечення та захисту. Особливу увагу при цьому має бути звернуто на положення Конвенції про права осіб з інвалідністю, яку було прийнято Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 13 грудня 2006 року та відкрито для підписання 30 березня 2007 року. Після ратифікації 20-ю стороною вона набула чинності 3 травня 2008 року. Станом на листопад 2019 документ має 163 підписантів та 181 сторону, до складу яких уходять 180 держав та Європейський Союз (який ратифікував 23 грудня 2010 року, оскільки компетенція держав-членів була передана Європейському Союзу).

Здобувачі мають розуміти зобов'язання держав за положеннями конвенції, а також особливість здійснення державної політики, яка базуватиметься на ставленні до людей з обмеженими можливостями не як до об'єктів благодійності, медикаментозного лікування та соціального захисту, а як до повноправних та рівноправних членів суспільства з правами людини. Конвенція про права осіб з інвалідністю стала першим договором про права людини у XXI столітті.

Також в межах даної теми слід вивчити сутність поняття «соціальна інклюзія», під якою розуміється необхідний принцип формування соціальної політики, направленої на забезпечення рівних прав і можливостей для всіх людей, співвідношення його з поняттями «соціальна інтеграція», «соціальна ізоляція». Також здобувачі мають розуміти особливість застосування інклюзії в освіті, визначати комплексний підхід до формування соціальної політики відносно осіб з інвалідністю.

Рекомендовані джерела до вивчення теми:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626
3. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Нью-Йорк, 18 грудня 1979 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
4. Конвенція о правах ребенка , принята резолюцией ГА 44/25 от 20 ноября 1989 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
5. Конвенция о статусе апатридов от 28.09.1954 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
6. Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принята резолюцией ГА 39/46 от 10 декабря 1984 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
7. Конвенция о правах инвалидов від 13 грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/ed20061213

Основна література:

1. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник / А. В. Войціховський; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
2. Замула Ю. А. Що ми знаємо про захист прав жінок? Міжнародне публічне право. Українське право, 17.12.2019. URL: https://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/show-my-znayemo-pro-zakhyst-prav-zhinok/
3. Костюк В. Л. Міжнародні стандарти права осіб з інвалідністю в умовах правової та соціальної держави: теоретико-правовий аспект.

Актуальні проблеми соціального права в Україні : збірник наукових праць / за ред. М. І. Іншина, В. І. Щербини, С. Я. Вавженчука ; відп. ред. І. С. Сахарук. Харків: Юрайт, 2017. С. 199-215.

4. Левенець А. В., Лотиш О. В. Міжнародні стандарти права на безпечну медичну допомогу. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2019. Том 24. Випуск 2 (35). С. 15-22.
5. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – 3-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 494 с.
6. Права человека: международное право и национальное законодательство / под ред. проф. В.В. Филлипова. Вильнюс, 2011. 338 с.
7. Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012р. № 706// Урядовий кур'єр від 09.08.2012 р., № 142.
8. Размєтаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник. Київ, 2018. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-1-Доктрина-та-практика-системи-захисту-прав-людини.pdf>
9. Сироїд Т.Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм забезпечення права на здоров'я осіб похилого віку. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 3, том 2, 2019. С. 266-272. URL:http://www.nvppp.in.ua/vip/2019/3/tom_2/46.pdf.
10. Фоміна Л. О. Забезпечення безпеки жінок: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2016 . Випуск 22. С. 193–197.

11. Чижмарь К. Реалізація міжнародно-правових стандартів рівноправ'я та охорони жінок у правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №7. С.144-147.

Тема 6. Міжнародні стандарти прав біженців, апатридів та трудових мігрантів.

Лекція.

Термін «біженець». Визначення та тлумачення у законодавстві. Термін «біженець» у міжнародному праві (після Першої світової війни. Термін «біженець» в українському законодавстві. Регіональні міжнародні договори і конвенції, що регулюють правовий захист біженців у певному регіоні.

Термін ВПО. Термін «право притулку». Територіальний та дипломатичний притулок. Стан забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні. Головні проблеми біженців та ВПО в Україні. Біженці з зони АТО. Питання працевлаштування та пошук житла. Переселенці зі сходу України та Криму у місцях компактного поселення (МКП). Свобода пересування ВПО.

Основні міжнародно-правові документи ООН в галузі захисту прав апатридів: Конвенція ООН про статус апатридів 1954 року; Конвенція ООН про скорочення безгромадянства 1961 року.

Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів. Конвенція МОП №97 «Про трудящих-мігрантів» 1949 р. Термін «трудящий-мігрант» у Конвенції МОП №97.

Семінарське заняття.

Розгляд теоретичних питань

1. Термін «біженець»: визначення та тлумачення у міжнародному та національному праві.
2. Міжнародно-правовий статус біженців, основні документи ООН в галузі захисту прав біженців.

3. Стан забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні.
4. Основні міжнародно-правові документи ООН в галузі захисту прав апатридів: Конвенція ООН про статус апатридів 1954 року; Конвенція ООН про скорочення безгромадянства 1961 року.
5. Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів. Конвенція МОП №97 «Про трудящих-мігрантів» 1949 р.

Практичне завдання:

1. Проаналізуйте стан реалізації міжнародних стандартів прав внутрішньо переміщених осіб в національному законодавстві України.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується

підготувати реферат за однією із тем:

1. Термін «трудящий-мігрант» у Конвенції МОП №97.
2. Територіальний та дипломатичний притулок.
3. Стан забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні.

Завдання для самостійної роботи

1. Тенденції виникнення та розвитку міжнародно-правового поняття «біженець».
2. Правова регламентація поняття «біженець» в українському державотворенні.
3. Проблематика регулювання правового захисту осіб, які потребують притулку.
4. Упереджувальні заходи щодо міграційних процесів у питаннях Європа – Україна.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Вивчення даної теми передбачає розгляд окремих питань міжнародно-правового статусу біженців, апатридів, внутрішньо-переміщених осіб та трудових мігрантів, окреслення спільних рис їх статусу та принципів міжнародного захисту їх прав.

Розгляд питання щодо сутності категорії «біженець» передбачає звернення до відповідної категорії та її еволюції в міжнародному праві. Міжнародні події, пов'язані із масовими порушеннями прав людини, насильницьким захопленням територій, військовими діями (геноцид вірменів у 1915 р., жовтневий переворот 1917 р. в Росії, прихід до влади у 1933 р. в Німеччині націонал-соціалістів та ін.) спричинили міграцію мільйонів людей. Опинившись в інших державах, ці люди не хотіли, а частіше за все не могли розраховувати на захист країн свого походження.

Після закінчення Другої світової війни питаннями біженців опікувалася ООН. Саме під егідою цієї організації у 1951 році була прийнята Конвенція про статус біженців – універсальна міжнародна угода, що охоплює різні сфери життя біженців і гарантує їм щонайменше те ж саме поводження, що й з іноземцями, а в деяких правах зрівнює статус біженців із громадянами країни, що дає їм притулок.

Здобувачі мають знати зміст положень відповідної конвенції, які не лише визначають саме поняття «біженця» та його основних ознак, але також підстав, які дають змогу особі отримати статус біженця, та зобов'язання держави, які виходять з цього документу щодо захисту прав біженців на своїй території.

З поняттям «біженець» тісно пов'язано такий статус особи, як мігрант. Міграція в тій чи іншій мірі охоплює більшість країн сучасного світу, впливаючи на визначальні політичні, соціальні, правові та економічні процеси. Загальна декларація прав людини закріплює право на міграцію як одне з найважливіших прав людини: «Кожна людина має право вільно пересуватися і вибирати собі місце проживання у межах кожної держави.

Визначаючи категорію «мігрант», здобувачі особливу увагу мають приділити саме міжнародно-правовим стандартам трудових мігрантів, оскільки саме пошук робочих місць та гідних умов праці з високим рівнем зарплатні частіш за все змушує людей покидати свої держави та переїжджати разом із сім'ями за кордон, в чужі країни. Саме через це категорія мігрантів

належить до однієї із вразливих категорій осіб, які вимагають особливих засобів захисту їх прав.

Вивчення питання щодо міжнародно-правового статусу внутрішньо переміщених осіб слід розпочати з того, що тривалий час внутрішньо переміщені особи отримували допомогу в обмеженому обсязі, а іноді навіть взагалі не отримували. Міжнародний Комітет Червоного Хреста здійснює діяльність у цій сфері. Наприкінці 1990-их рр. та у 2005 році інші організації та уряди розпочали широке обговорення даної проблеми, визнавши відсутність необхідної допомоги внутрішньо переміщеним особам та виробивши більш узгоджений, всеосяжний та «передбачуваний» підхід до вирішення проблеми.

У 1998 році були прийняті Керівні принципи з питання про переміщення осіб всередині держави, які були підготовлені представником Генерального секретаря з питання про внутрішньо переміщених осіб. Здобувачи мають знати, які ознаки характеризують статус внутрішньо переміщених осіб, причини виникнення цього статусу, принципи та гарантії захисту їх прав, особливо що стосується найбільш вразливих груп, як то дітей, осіб похилого віку, вагітних жінок, жінок з дітьми та ін.

Рекомендовані джерела до вивчення теми:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Конвенция о статусе апатридов от 28.09.1954 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
3. Международная конвенция о защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, принята резолюцией Генеральной Ассамблеи 45/158 от 18 декабря 1990 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203
4. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, принята резолюцией ГА 2106 (XX) от 21 декабря 1965г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105

5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. №1.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. № 2.

Основна література:

1. Левенець А.В. Міжнародно-правові стандарти прав іноземців в місцевому самоврядуванні. *Правова держава*. 2015. №19. С.48-54.
2. Левенець А.В. Міжнародно-правові стандарти захисту прав мігрантів та їх імплементація в Україні. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Ukraina po Rewolucji Godności. Prawa człowieka – tożsamość narodowa» Uniwersytet Łódzki, Bookmarked Publishing & Editing, Łódź-Olsztyn*, 2017. С. 109-115.
3. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – 3-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 494 с.
4. Свящук А. Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності: Навчальний посібник. Підготовлено в рамках реалізації і за підтримки Програми Європейського Союзу ERASMUS+ 573861-EPP-1-2016-1-EE-EPPKA2-CBHE-JP «European Human Rights Law for Universities of Ukraine and Moldova» – HRLAW. Харків, 2018. 321 с.
5. Сіваш О. М., Іванова В. С. Регламентация статусу біженців на міжнародному, регіональному у національному рівнях. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №6. С.419-421.
6. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове підґрунтя регулювання статусу біженців і вимушених переселенців: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право*. Випуск 24, 2017. С. 154-157.

Тема 7. Міжнародні стандарти прав національних, етнічних та мовних меншин, корінних народів.

Лекція.

Історія становлення інституту міжнародного захисту прав національних меншин та корінних народів. Основні історичні етапи становлення та розвитку інституту міжнародного захисту прав етнічних меншин. Ліга націй і права меншин. Захист прав етнічних та мовних меншин в універсальних міжнародних актах. Загальна декларація прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 27). Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин 1992 р. Конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1965 р. Декларація ООН про права корінних народів 2007 року.

Європейська регіональна система захисту прав людини та національних меншин. Захист прав корінних народів в Україні.

Семінарське заняття

Розгляд теоретичних питань

1. Історія становлення інституту міжнародного захисту прав національних, етнічних та мовних меншин.
2. Європейська регіональна система захисту прав людини та національних меншин.
3. Європейський суд з прав людини у механізмі захисту прав національних, етнічних та мовних меншин.
4. Міжнародні стандарти прав корінних народів: історія становлення, імплементація в Україні.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат (доповідь) за однією із тем:

1. Термінологічний аналіз поняття категорій «національна», «етнічна» та «мовна» меншини у вітчизняній науці та національному праві.

Завдання для самостійної роботи

1. Поняття та структура міжнаціональних відносин
2. Мовні відносини як особливий вид національно-етнічних відносин
3. Суб'єкти національно-етнічних відносин. Нація, етнічні та мовні меншини як суб'єкти національно-етнічних відносин.
4. Особливості правового статусу корінних народів та субетносів в Україні.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Вивчення даної теми передбачає аналіз норм міжнародного права щодо статусу національних, етнічних та мовних меншин, їх особливих культурних потреб та гарантій захисту. Здобувачі мають розглянути універсальні соціально-юридичні механізми захисту прав значної кількості груп людей із мовними, релігійними, етнічними особливостями, які мешкають в державах сучасного світу та прагнуть до збереження своєї національної ідентичності. Також вони мають розуміти особливість рамкового регулювання статусу відповідної категорії осіб, складність та проблемність визначення самого поняття «меншина» та визначення індивідуальних та колективних потреб особи у відповідній галузі.

Також особливу увагу здобувачами має бути приділено специфічним правам меншин, як то: право на існування, у тому числі право на фізичне існування та право на повагу до своєї культурної самобутності, включаючи свободу від примусової асиміляції; заборону дискримінації осіб, які належать до національних та інших меншин; право на вільне збереження та розвиток культурної самобутності та ін. Окремо слід розглянути особливі права меншин в політичній сфері, а саме: право на створення громадських організацій, зокрема створення міжнародних неурядових організацій і участь у їхній діяльності; право на культурну автономію; право впливати на ухвалення рішень, що стосуються меншин, шляхом створення законодавчо врегульованих механізмів та багато інших.

Вивчення питання щодо міжнародних стандартів прав корінних народів також вимагає від здобувачів розуміння термінологічного визначення цього поняття, його головних ознак, обсягу прав та гарантій їх реалізації. Також дане питання слід розглядати через призму національного законодавства України щодо визначення кримськотатарського народу корінним народом території АРК.

Рекомендовані джерела до вивчення теми:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, принята резолюцией ГА 2106 (XX) от 21 декабря 1965 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactpol.shtml
4. Європейська Конвенція про захист прав людини URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2440800/2440800-002.htm>
5. Рамкова конвенція про захист національних меншин URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/157.htm>

Основна література:

1. Грінченко О.О., Бабін Б.В., Приходько А.В. Питання розвитку та реалізації міжнародних стандартів прав корінних народів. Фенікс, 2018. 238 с.
2. Державна політика щодо захисту прав національних меншин: досвід країн вишеградської групи / Колективна монографія. Львів. Видавництво «Сорока», 2019. 184 с.
3. Корінні народи і правозахисна система Організації Об'єднаних Націй. Виклад фактів № 9 (Rev. 2) / ГО «Харківська правозахисна група». Харків. 2019. 52 с.

4. Римаренко С. Міжнародні стандарти захисту прав національних меншин. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Випуск 4 (78). С. 129-142.
5. Сироїд Т.Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм захисту національних меншин: від витоків до сьогодення. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: «Право»*. Випуск 28, 2019. С.164-174. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/14322/14028>.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ»

1. Сутність міжнародного права прав людини: виникнення та розвиток.
2. Теорія «гуманітарної» інтервенції.
3. Доктрина державного суверенітету та міжнародне право прав людини.
4. Сутність міжнародних стандартів прав людини.
5. Універсальні та регіональні міжнародні стандарти прав людини.
6. Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві.
7. Загальна декларація прав людини 1948 р. як джерело міжнародних стандартів прав людини.
8. Міжнародні пакти з прав людини, види та особливості їх застосування.
9. Регіональні документи в галузі прав людини, особливості їх прийняття та дії.
10. Конвенція про захист прав і основоположних свобод 1950 р. і протоколи до неї.
11. Американська конвенція про права людини 1969 р. та протоколи до неї.
12. Організація Об'єднаних Націй в системі захисту прав людини. Статут ООН.
13. Статутні органи ООН у сфері захисту прав людини, їх процедури.
14. Верховний комісар та інші посадові особи ООН з прав людини.
15. Договірні (конвенційні) органи ООН з прав людини, їх процедури.
16. Міжнародні стандарти особистих та політичних прав.
17. Комітет ООН з прав людини в системі захисту особистих та політичних прав.
18. Міжнародні стандарти економічних, соціальних та культурних прав.
19. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав: історія створення та повноваження.
20. Міжнародно-правові стандарти захисту прав жінок.
21. Міжнародно-правовий захист дітей.

22. Права людини з інвалідністю: поняття, сутність, види.
23. Механізми захисту прав людини з інвалідністю: принципи, документи, процедури.
24. Національна система захисту прав людини з інвалідністю в Україні.
25. Термін «біженець»: визначення та тлумачення у міжнародному та національному праві.
26. Міжнародно-правовий статус біженців, основні документи ООН в галузі захисту прав біженців.
27. Стан забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні.
28. Основні міжнародно-правові документи ООН в галузі захисту прав апатридів: Конвенція ООН про статус апатридів 1954 року; Конвенція ООН про скорочення безгромадянства 1961 року.
29. Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів. Конвенція МОП №97 «Про трудящих-мігрантів» 1949 р.
30. Історія становлення інституту міжнародного захисту прав етнічних та мовних меншин.
31. Захист прав етнічних та мовних меншин в універсальних міжнародних актах.
32. Європейська регіональна система захисту прав людини та національних меншин.
33. Європейський суд з прав людини у механізмі захисту прав етнічних та мовних меншин.
34. Правовий режим мов національних меншин.
35. Міжнародні стандарти прав корінних народів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти:

1. Arab Charter on Human Rights / <http://textus.diplomacy.edu/thina/TxFsetW.asp?tURL=http://textus.diplomacy.edu/thina/TxGetXDoc.asp?IDConv=2832>
2. ASEAN Human Rights Declaration. URL: <http://www.asean.org/news/asean-statement-communications/item/asean-human-rights-declaration>.
3. Американська конвенція з прав людини від 22 листопада 1969 р. Сан-Хосе, Коста-Ріка. URL: cidh.oas.org/Basicos/English/Basic3.American%20Convention.htm
4. Африканська хартія прав людини і народів від 27 червня 1981 р. Міжнародні акти про права людини: зб. док. / Уклад. В. А. Карташкін, Е. А. Лукашева. 2-е изд., Доп. М., 2002. С. 887-899.
5. Європейська конвенція про запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання від 28.11.1987 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068
6. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Конвенція о правах инвалидов від 13 грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/ed20061213
9. Конвенция о правах ребенка , принята резолюцией ГА 44/25 от 20 ноября 1989 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
10. Конвенция о статусе апатридов от 28.09.1954 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
11. Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принята

- резолюцією ГА 39/46 от 10 декабря 1984 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
12. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155
13. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Нью-Йорк, 18 декабря 1979 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
14. Международная конвенция о защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, принята резолюцией Генеральной Ассамблеи 45/158 от 18 декабря 1990 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203
15. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, принята резолюцией ГА 2106 (XX) от 21 декабря 1965 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
16. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. №1.
17. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. № 2.
18. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626
19. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086
20. Факультативный протокол к Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принят ГА 18 декабря 2002 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48

Основна література:

1. Аракелян М.Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. О.: Фенікс, 2019. 194 с.
2. Белоколот О., Яременко Б. Права людини у міжнародних відносинах у новій концепції зовнішньої політики України. Луцьк, 2016. 83 с.
3. Грінченко О.О., Бабін Б.В., Приходько А.В. Питання розвитку та реалізації міжнародних стандартів прав корінних народів. Фенікс, 2018. 238 с.
4. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
5. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
6. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – 3-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 494 с.
7. Міжнародні стандарти прав людини. Журналістика. / За заг. ред. В. Ю. Лутковської. Київ: Український інститут з прав людини, 2019. 145 с.
URL: https://www.irf.ua/content/files/international_human_rights_standards._journalism.pdf
8. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
9. Права человека: международное право и национальное законодательство / под ред. проф. В.В. Филлипова. Вильнюс, 2011. 338 с.
10. Права человека: междунар. правовые док. и практика их применения: в 4 т. / сост. Е. В. Кузнецова. Минск : Амалфея, 2009. Т. 1–4.

11. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / Сироїд Т. Л. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Юрид. ф-т, Каф. міжнар. і європ. права. Харків : Бровін О. В., 2018. 290 с.
12. Степаненко К., Гудим І. Міжнародно-правові стандарти прав людини: конспект лекцій. Дніпро, 2019. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/112.6.pdf>

Додаткова література:

13. Bondaruk, M., Melenko, S. H., Omelchuk, L., Radchenko, L., & Levenets, A. (2021). Justicia juvenil y protección de los derechos del niño en Europa: la práctica del tribunal europeo de derechos humanos. *Cuestiones Políticas*, 39(68), 167-185. Recuperado a partir de: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35405>
14. Horielova V. Yu. Moral aspects of protection of personal data of individuals in international documents and judgments of the European court of human rights. *Альманах міжнародного права*. 2020. Випуск 23. С.96-102
15. Біла-Кисельова А. А. Міжнародні стандарти щодо прав осіб, які ув'язнені та очікують на судовий розгляд. *Альманах міжнародного права*. 2020. Випуск 23. С.87-95
16. Біліченко В.В. Міжнародні стандарти щодо захисту ключових прав та свобод людини в діяльності правоохоронних органів України. *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія"*. 2020. Том 27. С.30-35.
17. Державна політика щодо захисту прав національних меншин: досвід країн вишеградської групи / Колективна монографія. Львів. Видавництво «Сорока», 2019. 184 с.
18. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №8. С. 124-127.

- 19.Дубчак Л. М. Міжнародна політика захисту прав людини в умовах глобалізації. *Право та державне управління*. 2019. №1 (34). Том2. С.45-51.
- 20.Замула Ю. А. Що ми знаємо про захист прав жінок? Міжнародне публічне право. *Українське право*, 17.12.2019. URL: https://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/shcho-my-znayemo-pro-zakhyst-prav-zhinok/
- 21.Корінні народи і правозахисна система Організації Об'єднаних Націй. Виклад фактів № 9 (Rev. 2) / ГО «Харківська правозахисна група». Харків. 2019. 52 с.
- 22.Костюк В. Л. Міжнародні стандарти права осіб з інвалідністю в умовах правової та соціальної держави: теоретико-правовий аспект. *Актуальні проблеми соціального права в Україні : збірник наукових праць / за ред. М. І. Іншина, В. І. Щербини, С. Я. Вавженчука ; відп. ред. І. С. Сахарук*. Харків: Юрайт, 2017. С. 199-215.
- 23.Кулі-Іванченко К. К. Міжнародні соціальні стандарти прав людини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №1. С.55-58.
- 24.Левенець А. В., Лотиш О. В. Міжнародні стандарти права на безпечну медичну допомогу. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2019. Том 24. Випуск 2 (35). С. 15-22.
- 25.Левенець А.В. Міжнародно-правові стандарти прав іноземців в місцевому самоврядуванні. *Правова держава*. 2015. №19. С.48-54.
- 26.Левенець А.В., Корчевна Л. О. Інститут спеціалізованого омбудсмена в механізмі захисту прав людини та перспективи його запровадження в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія «Правознавство»*. 2018. Том 23. Випуск 1(32). С.7-14.
- 27.Левенець А.В., Хріщева О. Г. Гуманітарна інтервенція як виняток з принципу невтручання у справи держави. *Вісник Одеського*

- національного університету. Серія: Правознавство. 2019. Том 24. Випуск 1 (34). С. 32-40.
28. Лихогляд В.П. Імплементация міжнародних стандартів захисту екологічних прав людини в національному праві України: сучасний стан. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №7. С.293-296.
29. Новые основные международные договоры по правам человека / Управление Верховного комиссара ООН по правам человека. Нью-Йорк ; Женева: ООН, 2007. 86 с.
30. Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права. *Підприємство, господарство і право*. 2017. №11. С. 252-254.
31. Оніщенко В. В. Міжнародний універсальний інституційний механізм захисту прав людини у сфері підприємництва. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. Випуск 29. С.318-323.
32. Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 р. № 706. Урядовий кур'єр від 09.08.2012 р., № 142.
33. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник. Київ, 2018. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-1-Доктрина-та-практика-системи-захисту-прав-людини.pdf>
34. Римаренко С. Міжнародні стандарти захисту прав національних меншин. *Наукові записки ІПіЕНД ім.. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Випуск 4 (78). С. 129-142.
35. Свящук А. Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності: Навчальний посібник. Підготовлено в рамках реалізації і за підтримки Програми Європейського Союзу ERASMUS+ 573861-EPP-1-2016-1-

- EE–EPPKA2–CBHE–JP «European Human Rights Law for Universities of Ukraine and Moldova» – HRLAW. Харків, 2018. 321 с.
- 36.Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове підґрунтя регулювання статусу біженців і вимушених переселенців: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право*. Випуск 24, 2017. С. 154-157.
- 37.Сироїд Т.Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм захисту національних меншин: від витоків до сьогодення. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: «Право»*. Випуск 28, 2019. С.164-174. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/14322/14028>.
- 38.Сироїд Т.Л. Організаційно-правові основи діяльності ООН щодо освіти в галузі прав людини. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. Випуск 29. С.332-340.
- 39.Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Організаційно-правовий механізм захисту прав людини Європейського Союзу / Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph. Riga : Izdevniecība “BaltijaPublishing”, 2019. Volume 2. 304 p. (p. 129-144).
- 40.Сіваш О. М., Іванова В. С. Регламентация статусу біженців на міжнародному, регіональному у національному рівнях. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №6. С.419-421.
- 41.Славко А. С., Андросова О. О. Міжнародні стандарти поводження з особами, які мають розлади психіки та поведінки. *Альманах міжнародного права*. 2020. Випуск 23. С.141-153.
- 42.Фоміна Л. О. Забезпечення безпеки жінок: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2016 . Випуск 22. С. 193–197.

43. Чижмарь К. Реалізація міжнародно-правових стандартів рівноправ'я та охорони жінок у правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №7. С.144-147.
44. Шевченко А.Л. Стандарти професійної та етичної поведінки персоналу Міжнародного кримінального суду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. № 55, Том 2. 2019. С. 163-166.
45. Юринець Ю. Л. Моніторинг Парламентською Асамблеєю Ради Європи запровадження в Україні міжнародних стандартів прав людини як виконання зобов'язань перед Радою Європи (1995–2012 роки) та його ефективність. *Альманах міжнародного права*. 2019. Випуск 21. С.75-88.